

לעילוי נשמת
שלום בן משה

התנ"ך עם מפרשים, מסודרים ומנוקדים
The Tanach with commentaries, Organized and Vowelized

ספר יהושע
גליון א'

יהושע
פרק א'

מצודת דוד: לא יתיצב איש לפניך - רוצה לומר: לא יתגבר להיות נצב הקומה. לא ארפף - לא אתן לך רפיון ממני.

חזק ואמץ פי אמה תנחיל את העם הזה את הארץ אשר נשבעתי לאבותם לתת להם:

מצודת ציון: ואמץ - אף הוא ענין חזק, כמו "מאמץ פח (משלי כ"ד:ה)".

מצודת דוד: חזק ואמץ - בהנהגת העם כראוי.

רק חזק ואמץ מאד לשמר לעשות ככל- התורה אשר צוה משה עבדי אל-תסור ממנו ימיו ושמואל למען תשפיל בכל אשר תלך:

מצודת ציון: תשפיל - ענינו הצלחה, וכן "ויחי דוד לכל דרכו משפיל (שמואל א' י"ח:יד)", כי המצליח נראה להבריות שעשה מעשיו בהשכל.

מצודת דוד: רק וגוי' - כי לולא זאת לא תועיל כלום בהנהגת העם כראוי. למען תשפיל - בעבור שמירת התורה תשכיל.

לא ימוש ספר התורה הזה מפיה וקגית בו יומם ולילה למען תשמר לעשות ככל-הכתוב בו כי-אז תצליח את-דרכך ואז תשפיל:

מצודת ציון: ימוש - יסור, כמו "לא ימושו מפיה (ישעיהו נ"ט:כא)". וקגית - פעם תשמש לדבור, כמו "לשוני תהגה (תהילים ל"ה:כח)", ופעם תשמש למחשבה, כמו "וקגות לפי (תהילים מ"ט:ד)".

מצודת דוד: לא ימוש ספר התורה הזה - האמור במקרא שלפניו (פסוק ז') "אשר צוה משה". למען תשמור לעשות ככל הכתוב בו - כי כשימוש מפיד, פן תשכח מה. פי אז - כשתשמור לעשות וגו', תצליח את דרכך.

הלוא צויתיה חזק ואמץ אל-תערץ ואל-תחת פי עמה יהנה אליה בכל אשר תלך:

מצודת ציון: הלוא - המילה ההיא תורה לזרז ולחזק, כמו "הלוא שלחתיה (שופטים ו"ד)". תערץ ותחת - שתייהם ענינם פחד, כמו "לא תערץ מפניהם (דברים ז"כא)", "ואל תחת (דברים א"כא)".

יהושע
פרק א'

ויחי אחרי מות משה עבד יהוה ויאמר יהוה אלי-יהושע בן-נון משרת משה לאמר:

מצודת ציון: בן נון - בחיר"ק, כמו בן בסגו"ל, ולפי שהן מילות זעירות ודבוקות, תקל הקריאה בחיר"ק מבסגו"ל.

מצודת דוד: ויחי וגו' - באה הוי"ו להוסיף ולחבר למה שהשלימה התורה בספור מיתת משה, ואמר שאחרי זה אמר ה' אל יהושע וגו'.

משה עבדי מת ועתה קום עבר את-הירדן הזה אתה וכל-העם הזה אל-הארץ אשר אנכי נתן להם לבני ישראל:

מצודת ציון: קום - הוא ענינו זרוז, כמו "קום לך למסע (דברים י"א)".

מצודת דוד: משה עבדי מת - רוצה לומר: אילו היה עדיין חי לא יכולתם לעבור את הירדן, כי עליו נגזר לבל יעבור. ועתה - הואיל והוא מת, קום עבור וגו'.

כל-מקום אשר תדרך בירגלכם בו לכם נתתי באשר דברתי אלי-משה:

מצודת ציון: תדרך - מלשון דרך, וענינו הליכה וצעידה.

מצודת דוד: בו - מוסב על תחילת המקרא, על "כל מקום".

מהמדבר והלבנון ועד-הנהר הגדול והר-פרת כל ארץ החתים ועד-הים הגדול מבוא השמש יהיה גבולכם:

מצודת ציון: והלבנון - כן שם היער, ואולי גדלו בו אילני לבנה. מבוא - ענינו שקיעה, כמו "פי בא השמש (בראשית כ"ה:יא)".

מצודת דוד: מבוא השמש - שהוא ברוח מבוא השמש.

לא יתיצב איש לפניך כל ימי חייך באשר היתתי עם-משה אהנה עמך לא ארפף ולא אעזבך:

יהושע

פרק א'

מצודת דוד: הֲלוֹא צְוִיתִיךָ וּגְוִי - אני מצוה לך חזק במלחמה מול האויב ואל תירא: פִּי עִמָּךָ הִי וּגְוִי - ולא אמר "כי עמך אני" אף שה' היה המדבר, ודוגמתו "וַיִּשְׁלַח... וְאֶת שְׁמוּאֵל (שמואל א' י"ב:יא)", והמדבר היה שמואל.

י וַיֵּצֵא יְהוֹשֻׁעַ אֶת־שֹׁטְרֵי הָעָם לְאָמֵר:

מצודת ציון: שֹׁטְרֵי - הם הממונים להשמיע להעם דברי המושל ולהכריח על קיומם, כמו "שֹׁפְטִים וְשֹׁטְרִים (דברים ט"ז:יח)".

יא עָבְרוּ וּ בְקֶרֶב הַמַּחְנֶה וַיִּצְווּ אֶת־הָעָם לֵאמֹר הֲכִינוּ לָכֶם צִידָה כִּי בַעֲדוֹ וְשִׁלַּשְׁת יָמִים אַתֶּם עֹבְרִים אֶת־הַיַּרְדֵּן הַזֶּה לְבוֹא לְרֶשֶׁת אֶת־הָאָרֶץ אֲשֶׁר יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם נָתַן לָכֶם לְרֶשֶׁתָּהּ:

מצודת ציון: צִידָה - מזון, כמו "לָחֶם צִידָם (יהושע ט:ה)". **בַּעֲדוֹ** - תרגומו: בסוף.

מצודת דוד: וַיִּצְווּ וּגְוִי - אף כי נאמר קודם שילוח המרגלים, מכל מקום על כרחך הצווי היה אחרי זה, כי ביום שהלכו המרגלים לנו ביריחו, ובהר התעכבו שלשה ימים ובחזירתם לנו במקומם, וביום שאחריו לנו אצל הירדן, וממחרת עברו הירדן. הֲכִינוּ לָכֶם צִידָה - עם כי עדיין אכלו את המן, מכל מקום היה בידם מפרי האדמה ממה שהביאו להם תגרי הגוים, ואת זה צום להכין.

יב וְלִרְאוּבֵנִי וְלַגָּדִי וְלַחֲצִי שִׁבְט הַמְּנַשֶּׁה אָמַר יְהוֹשֻׁעַ לְאָמֵר:

יג זְכוֹר אֶת־הַדְּבָר אֲשֶׁר צִוָּה אֶתְכֶם מֹשֶׁה עֶבְדִי יְהוָה לֵאמֹר יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם מְנִיחַ לָכֶם וְנָתַן לָכֶם אֶת־הָאָרֶץ הַזֹּאת:

מצודת דוד: זְכוֹר - עליכם לזכור. מְנִיחַ לָכֶם וּגְוִי - נותן לכם מקום מנוחה, בתת לכם הארץ הזאת שבעבר הזה.

יד וַשִּׁיכֶם טַפְסֶכֶם וּמִקְנֵיכֶם יֵשְׁבוּ בָאָרֶץ אֲשֶׁר נָתַן לָכֶם מֹשֶׁה בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן וְאַתֶּם תַּעֲבְרוּ חַמְשִׁים לַפְּנֵי אַחֲיֵיכֶם כָּל גְּבוּרֵי הַחֵיל וְעֹזְרֵתֶם אוֹתָם:

מצודת ציון: חַמְשִׁים - מזויינים, כמו "וַחֲמֻשִׁים עָלוּ (שמות י"ג:יח)".

טו עַד אֲשֶׁר־נִיחַ יְהוָה וְלֹאֲחֵיכֶם כָּכֶם וַנִּרְשׁוּ גַם־הֵמָּה אֶת־הָאָרֶץ אֲשֶׁר־יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם נָתַן לָהֶם וּשְׁבַתְּם לְאָרֶץ רִשְׁתְּכֶם וַיִּרְשַׁתֶּם אוֹתָהּ אֲשֶׁר וְנָתַן לָכֶם מֹשֶׁה עֶבְדִי יְהוָה בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן מִזְרַח הַשָּׁמֶשׁ:

יהושע

פרק א'-ב'

מצודת דוד: עַד אֲשֶׁר נִיחַ וּגְוִי - עד אשר יתן ה' מקום מנוחה גם להם. וַיִּרְשַׁתֶּם אוֹתָהּ - רוצה לומר: אז תאחזו בה מבלי מערער הואיל ותקיימו התנאי. מִזְרַח הַשָּׁמֶשׁ - בעבר המזרחי.

טז וַיַּעֲזְבוּ אֶת־יְהוֹשֻׁעַ לְאָמֵר כָּל אֲשֶׁר־צְוִיתָנוּ נַעֲשֶׂה וְאֵל־כָּל־אֲשֶׁר תִּשְׁלַחְנוּ נַלְדֵךְ:

יז כָּכֵל אֲשֶׁר־שָׁמַעְנוּ אֶל־מֹשֶׁה כִּן נִשְׁמָע אֲלֵיךָ רַק יְהִי־הֵאָה יְהוָה אֱלֹהֵיךָ עִמָּךָ כְּאֲשֶׁר הָיָה עִם־מֹשֶׁה:

מצודת דוד: רַק וּגְוִי - רוצה לומר: לא נשמע אליך רק כשיהיה ה' עמך וגו', אבל לא בזולת זה.

יח כָּל־אִישׁ אֲשֶׁר־נִמְרָה אֶת־פִּיךָ וְלֹא־יִשְׁמָע אֶת־דְּבָרֶיךָ לְכֹל אֲשֶׁר־תִּצְוֶנּוּ יוֹמֵת רַק חֲזַק וְאַמֵּץ:

מצודת ציון: נִמְרָה - מלשון מרי ומרד, כמו "סוֹרֵר וּמוֹרָה (דברים כ"א:יח)".

מצודת דוד: רַק חֲזַק וְאַמֵּץ - לענוש המורדים, ולא למחול על כבודך.

יט וַיִּשְׁלַח יְהוֹשֻׁעַ־בְּנֵי־נֹון מְוֵה־שֹׁטִים שְׁנַיִם־אָנָשִׁים מְרַגְלִים חָרָשׁ לְכוּ רְאוּ אֶת־הָאָרֶץ וְאֶת־יְרִיחוֹ וְלִילְכוּ וַיָּבֵאוּ בֵּית־אִשָּׁה זֹנָה וּשְׂמָה רָחַב וַיִּשְׁכְּבוּ־שָׁמָּה:

מצודת ציון: מְרַגְלִים - ענינו חיפוש, כמו "לַחֲקֹר וְלַהֲפֹךְ וְלַרְגֹּל (דברי הימים א' י"ט:ג)". חָרָשׁ - ענינו מחשבה, כמו "אַל תַּחְרֹשׁ עַל רַעַף רַעַף (משלי ג:כט)". זֹנָה - מוכרת מזון.

מצודת דוד: מְרַגְלִים חָרָשׁ - מחפשים מחשבות הבריות אם נמס לבכסם. לְאָמֵר - רוצה לומר: וכה אמר.

כ וַיֵּאמֶר לְמַלְךְ יְרִיחוֹ לְאָמֵר הִנֵּה אָנָשִׁים בָּאוּ הִנֵּה הֵלִילָה מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל לַחֲפֹר אֶת־הָאָרֶץ:

מצודת ציון: הִנֵּה - להעיר הזאת. לַחֲפֹר - לרגל ולחפש, כמו "יַחֲפְרוּ בְּעַמֻּק (איוב ל"ט:כא)", על שם שהמחפש דבר מה בקרקע חופר בה.

כא וַיִּשְׁלַח מַלְךְ יְרִיחוֹ אֶל־רָחַב לְאָמֵר הֲוֹצִיָאִי הָאָנָשִׁים הַבָּאִים אֲלֵיךָ אֲשֶׁר־בָּאוּ לְבִיתְךָ כִּי לַחֲפֹר אֶת־כָּל־הָאָרֶץ בָּאוּ:

כב וַתִּקַּח הָאִשָּׁה אֶת־שְׁנֵי הָאָנָשִׁים וַתַּצְפְּנוּ וַתֵּאמֶר וְכֹן בָּאוּ אֵלַי הָאָנָשִׁים וְלֹא יָדַעְתִּי מֵאֵין הֵמָּה:

יהושע

פרק ב'

מצודת ציון: וְתִצְפְּנוּ - הסתירה אותו, כמו "יִצְפֶּן לְיִשְׂרָאֵל (משלי ב:ז)". פֶּן - ענינו אמת, כמו "פֶּן דְּבַרְתָּ שְׁמוֹתַי יִכְטוּ". מֵאִיֶּזָה - מאיזה מקום.

מצודת דוד: וְתִצְפְּנוּ - כל אחד במקום מיוחד, כי יותר נוח להטמין אחד אחד. בָּאוּ אֵלַי הָאֲנָשִׁים - אשר תשאלו עליהם. וְלֹא יִדְעוּתִי - בעת בואם מאין המה.

ה וַיְהִי הַשָּׁעַר לְסָגוֹר בַּחֲשֵׁךְ וְהָאֲנָשִׁים יָצְאוּ לֹא יִדְעוּתִי אָנֹכִי הִלְכוּ הָאֲנָשִׁים רִדְפוּ מֵהָר אַחֲרֵיהֶם כִּי תִשְׁיָגוּם:

מצודת ציון: אָנֹכִי - לאיזה מקום.

מצודת דוד: וַיְהִי הַשָּׁעַר לְסָגוֹר בַּחֲשֵׁךְ - רוצה לומר: בעת בוא זמן סגירת שער העיר כאשר חשך היום. כִּי תִשְׁיָגוּם - היות זה מקרוב יצאו.

ו וְהָיָא הָעֵלְתָם הַגָּגָה וְתִטְמַנְמִם בְּפִשְׁתֵּי הָעֵץ הָעֲרֻכּוֹת לֹה עַל־הַגָּג:

מצודת ציון: הָעֲרֻכּוֹת - מלשון עריכה וסדור.

מצודת דוד: וְתִטְמַנְמִם - הוסיפה להטמין במקום יותר נסתר. בְּפִשְׁתֵּי הָעֵץ - בפשתים שהם עדיין בתוך העץ, והם הקנים של פשתן. הָעֲרֻכּוֹת לֹה עַל הַגָּג - בכדי שלא ירגישו שיש מי טמון שם.

ז וְהָאֲנָשִׁים רִדְפוּ אַחֲרֵיהֶם דְּרֹךְ הַיַּרְדֵּן עַל הַמַּעְבְּרוֹת וְהַשָּׁעַר סָגְרוּ אַחֲרָיו כַּאֲשֶׁר יָצְאוּ הָרִדְפִים אַחֲרֵיהֶם:

מצודת ציון: עַל - ענינו כמו עד, וכן "וַיִּרְכְּתוּ עַל צִידָן (בראשית מ"ט:ג)". הַמַּעְבְּרוֹת - מקום מעבר הירדן.

מצודת דוד: וְהָאֲנָשִׁים רִדְפוּ אַחֲרֵיהֶם - כן חשבו הרודפים לפי דעתם. וְהַשָּׁעַר סָגְרוּ - לפי שרצו לבקשם עוד בעיר, לזה סגרו שומרי השער את השער שלא יצאו מעתה.

ח וְהָמָּה טָרַם יִשְׁכְּבוּן וְהָיָא עֲלֵתָה עֲלֵיהֶם עַל־הַגָּג:

מצודת ציון: עֲלֵיהֶם - ענינו כמו אֲלֵיהֶם, באל"ף.

מצודת דוד: וְהָמָּה - המרגלים.

ט וַתֹּאמֶר אֶל־הָאֲנָשִׁים יִדְעוּתִי כִּי־נָתַן יְהוָה לְכֶם אֶת־הָאָרֶץ וְכִי־נִפְלְאָה אֵימַתְכֶם עָלֵינוּ וְכִי נִמְגּוּ פְלִי־יִשְׁבֵי הָאָרֶץ מִפְּנֵיכֶם:

מצודת ציון: אֵימַתְכֶם - מלשון אימה ופחד. נִמְגּוּ - נמסו.

יהושע

פרק ב'

מצודת דוד: וְכִי נִפְלְאָה וְגו' - ולא נעצר כח להלחם בכם.

י כִּי שָׁמְעוּ אֶת אֲשֶׁר־הוֹבִישׁ יְהוָה אֶת־מִי יַם־סוּף מִפְּנֵיכֶם בְּצִאתְכֶם מִמִּצְרַיִם וְאֲשֶׁר עָשִׂיתֶם לְשִׁנִּי מִלְכֵי הָאֲמָרִי אֲשֶׁר בְּעֶבֶר הַיַּרְדֵּן לְסִיתָן וּלְעוֹג אֲשֶׁר הִתְרַמְתֶּם אוֹתָם:

מצודת ציון: הוֹבִישׁ - מלשון יבש. הִתְרַמְתֶּם - ענינו מיתה וכליון.

יא וַנִּשְׁמַע וַיִּמַּס לְבַבְנוּ וְלֹא־קָמָה עוֹד רוּחַ בְּאִישׁ מִפְּנֵיכֶם כִּי יִהְיֶה אֱלֹהֵיכֶם הוּא אֱלֹהֵינוּ בְּשָׁמַיִם מִמַּעַל וְעַל־הָאָרֶץ מִתַּחַת:

מצודת דוד: וְלֹא קָמָה עוֹד רוּחַ בְּאִישׁ מִפְּנֵיכֶם - רוצה לומר: כל איש רוחו נמוכה ושפילה. הוּא אֱלֹהֵינוּ וְגו' - אם כן היכולת בידו על כולם.

יב וַעֲתָה הַשְּׁבִעוּ־נָא לִי בִיהוָה כִּי־עָשִׂיתִי עִמָּכֶם חֶסֶד וְעָשִׂיתֶם גַּם־אִתָּם עִם־בֵּית אָבִי חֶסֶד וּנְתַתֶּם לִי אוֹת אֲמַת:

מצודת דוד: וַעֲתָה - הואיל והדבר ברור. חֶסֶד - היות כי עדיין לא עשיתם לי טובה מאומה. וְעָשִׂיתֶם וְגו' - לזה גם אתם עשו חסד עם בית אבי מבלי הקדמת טובה מהם. וּנְתַתֶּם לִי אוֹת אֲמַת - סימן אמיתי, למען ידעו כל ישראל לבל ישלחו בנו יד.

יג וְהִתִּיתֶם אֶת־אָבִי וְאֶת־אִמִּי וְאֶת־אֶחָיו וְאֶת־אֲחֹתִי וְאֶת־אֲחֵיוֹתַי וְאֶת־פְּלִיאֲשֶׁר לָהֶם וְהִצַּלְתֶּם אֶת־נַפְשֹׁתֵינוּ מִמָּוֶת:

יד וַיֹּאמְרוּ לֹה הָאֲנָשִׁים נִפְשֵׁנוּ תַחְתִּיכֶם לְמוֹת אִם לֹא תִגִּידוּ אֶת־דְּבָרֵנוּ זֶה וְהָיָה בְּתַת־יְהוָה לָנוּ אֶת־הָאָרֶץ וְעָשִׂינוּ עִמָּךְ חֶסֶד וְאֲמַת:

מצודת דוד: נִפְשֵׁנוּ תַחְתִּיכֶם לְמוֹת - אם מי ירצה לשלוח בכם יד, נמסור עצמנו למיתה בכדי להציל אתכם. אִם לֹא תִגִּידוּ אֶת דְּבָרֵנוּ זֶה - את האות שאת מבקשת ונתנה לך, כי אם תגידי לגלות האות הרבה יעשוהו להציל עצמם. וְעָשִׂינוּ עִמָּךְ חֶסֶד וְאֲמַת - היות את עשית עמנו חסד אבל צפית לתשלום גמול, אבל אנו נעשה עמך חסד של אמת מבלי תקות תשלום גמול.

טו וַתּוֹרְדֶם בַּחֲבֵל בְּעַד הַחֲלוֹן כִּי בֵיתָה בְּקִיר הַחוֹמָה וּבַחוֹמָה הִיא יוֹשֶׁבֶת:

מצודת ציון: בְּקִיר - בכותל.

מצודת דוד: וַתּוֹרְדֶם בַּחֲבֵל בְּעַד הַחֲלוֹן - כי שערי

יהושע
פרק ב' - ג'

כא ותאמר פדבריקם פן־הוא ותשלחם וילכו ותקשר את־תקנת השני בחלון:

מצודת דוד: פן הוא - רוצה לומר: זהו הדרך הנכון. ותשלחם - לפי שהלכו אל ההר בעצתה, אמר "ותשלחם". ותקשר את תקנת השני בחלון - בעת שבאו ישראל בארץ.

כב וילכו ויבאו ההרה וישבו שם שלשת ימים עד־שבו הרדפים ויבקשו הרדפים בכל־הדרך ולא מצאו:

כג וישבו שני האנשים וירדו מההר ויעברו ויבאו אל־יהושע בג־גון ויספרו־לו את פל־המצאות אותם:

מצודת ציון: את פל המצאות אותם - מה שקרה להם.

כד ויאמרו אל־יהושע פיינתו יהנה ביננו את־פל־הארץ וגם־נמגו פל־ישבי הארץ מפנינו:

מצודת דוד: פי נתן ה' וגו' - במקרא שלפניו נאמר שספרו המוצאות אותם, וכאשר תמו לספר אמרו: הנה תכלית הדבר הוא כי נתן ה' וגו'.

א וישכם יהושע בבקר ויסעו מהשטים ויבאו עד־הירדן הוא וכל־בני ישראל וילנו שם טרם יעברו:

מצודת דוד: וילנו שם - אצל הירדן.

ב ויהי מקצה שלשת ימים ויעברו השטרים בקרב המחנה:

מצודת דוד: ויהי מקצה שלשת ימים - וכמו שנאמר: "בעוד שלשת ימים וגו' (לעיל א:יא)".

ג ויצו את־העם לאמר פראתכם את ארון ברית־יהוה אליהם והקהנים הלויים נשאים אתו ואתם תסעו ממקומכם והלכתם אחריו:

מצודת דוד: ארון ברית ה' - הארון שבו הלוחות שכרת ה' ברית עם ישראל בעת אשר נתנם. ואתם תסעו - ואז אתם תסעו.

יהושע
פרק ב'

העיר סגרו. פי ביתה בקיר החומה - ולכן פני החלון אל מחוץ לחומה.

ד ותאמר להם ההרה לכו פריפגעו בכם הרדפים ונחבתם שמה שלשת ימים עד שוב הרדפים ואחר תלכו לדרפכם:

מצודת ציון: יפגעו - ענינו פגישה. ונחבתם - מלשון מחבואה, ורוצה לומר: תסתרו במקום מחבואה.

מצודת דוד: ההרה לכו - כשתלכו עתה לדרכיכם, פן יפגשו בכם הרודפים בשובם. ונחבתם שמה - בהרה.

ה ויאמרו אליה האנשים נקים אנחנו משבעתך הנה אשר השבעתנו:

מצודת דוד: נקים אנחנו וגו' - רוצה לומר: רוצים אנחנו להיות נקיים מעון בטול שבועה, ולזה נפרש הדבר היטב.

ו הנה אנחנו באים בארץ את־תקנת חוט השני הנה תקשרי בחלון אשר הורדתנו בו ואת־אביד ואת־אמך ואת־אחיד ואת פל־בית אביד תאספי אליך הביתה:

מצודת ציון: תקנת - מלשון קו וחבל, וכן "נטה קו (ישעיהו מ"ד:ג)". השני - רוצה לומר: צבוע בצבע אדום, כמו "ותולעת שני (שמות כ"ה:ד)". תאספי - ענינו הכנסה, כמו "ואין איש מאסף אותם (שופטים י"ט:טו)".

מצודת דוד: אנחנו באים בארץ - רוצה לומר: בעת נבוא בארץ. את תקנת חוט השני הנה - אשר הורדתנו בו. תקשרי - להיות לאות וסימן. בו - מוסב על החלון, ורוצה לומר: דרך בו.

ז והנה כל אשר־יצא מדלתי ביתך | החוצה דמו בראשו ואנחנו נקים וכל אשר יהנה אתך בפית דמו בראשו אמיד תהיה־בו:

מצודת דוד: דמו בראשו - רוצה לומר: עון מיתחו על עצמו, כי פשע בנפשו. ואנחנו נקים - כי לא היה מהאפשר לשומרו מן המיתה.

ח ואם־תגידי את־דברנו זה והנינו נקלים משבעתך אשר השבעתנו:

מצודת דוד: את דברנו זה - הסימן והאות הזה.